

Italienske dyder

Unison Research P40

har både krop,
sjæl og slagkraft
med, når den
gengiver musik på
bedste italienske vis

Af Kenneth Pilegaard og Michael Madsen (målinger)

Unison Research er mest kendt, for deres store og flotte rørbase-rede forstærkere, beklædt med smukt bearbejdet træ. Mest kendt er nok den store integrerede Absolute 845 rørfor-stærker, til godt og vel 225.000 dan-ske kroner. Unison Research har dog også prismæssigt mere rimelige ting at byde på.

Produkterne er delt op i en Valve serie og en Unico serie. Den førstnævnte indeholder udelukkende rene rørforstærkere, hvorimod den sidstnævnte indeholder hybridforstærkere (og cd-afspillere), med rør i indgangen og mos-fets i udgangen.

Unison Research P40, som er emne for denne test, hører til i den dyrere Valve serie. Faktisk er Unison P40 en af de billigste modeller i serien, trods en prisseddel på 24.000 kr.

A.R.I.A.

Unison Research der har hjemsted i det nordlige Italien, udgør sammen med dets søsterfirma Opera Loudspeakers, A.R.I.A. (Advanced Research in Audio).

Unison Research har siden 1987 udviklet rørforstærkere af høj kvalitet, men også med matchende høje priser.

Unisons filosofi er (og har altid været) at udvikle musikformidlere, der kommer net-op musikken til gode. Derudover mener de at udstyrets udseende, spiller en uhyre vigtig rolle. Derfor lægger de mange kræfter i design og materialevalg, noget som Unison P40 også er et glimrende eksempel på.

Murano

Noget nyt som ikke før har været en del af Unisons materialeudvalg, er glas fra den italienske ø Murano, der ligger tæt på den norditalienske lokalitet, hvor Unison Research huser. Glasset går under navnet Murano-glas, og har været kendt som noget af det bedste brugsglas siden Middelalderen. Den øverste del af fronten på P40 er lavet af dette glas, men hvis det ikke harmonerer med købers smag, så kan det skrues af. Den nederste del af fronten er i sort pianolak, og meget flot forarbejdet.

Udseendet er i høj grad et spørgsmål om smag. De første par uger af testperioden var jeg, ærligt talt, en anelse skeptisk overfor designet. Det var nok mest glaspladen (som på bagsiden har struktur som badeværelses-

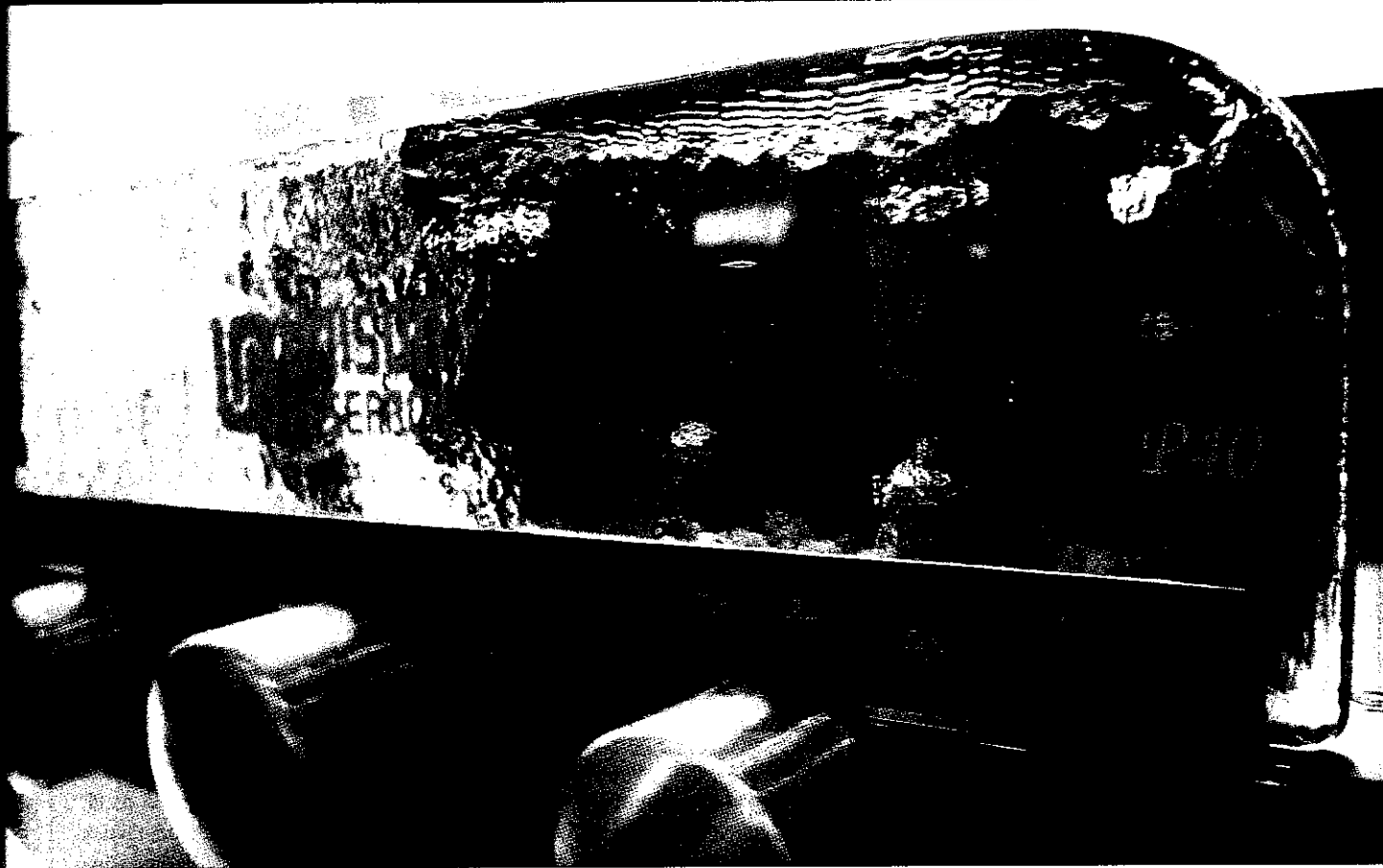
vinduer), der var skyld i min skepsis. Men efter et stykke tid begyndte jeg faktisk, at synes om det (måske er der tale om en vane-sag?).

Traditionelle og utraditionelle materia-ler, med en snært af italiensk retro. Alt i alt: endnu en italiensk hifi-skulptur.

Luksus remote

Remoten (RC2) til Unison P40 er et kapi-tel for sig. Den huser i en forholdsvis stor og tyk klods lavet af kirsebærtræ (i andre modeller kan samme remote, være lavet af mahogni). Klodsen er skåret og slebet så den passer perfekt i hånden, og træet er derudover lakeret. Frontpladen er lavet af en 3 mm tyk aluminiumplade, der ligele-des er skåret og slebet flot. Knapperne er små (2 mm bredde), men alligevel nemme at bruge. Knapperne minder faktisk meget, om dem der bliver benyttet på en Bladelius Mjølner. Ligesom Mjølner er RC2 også en multi-remote, der kan betjene alle Unison Researchs produkter.

PRODUKT:
UNISON RESEARCH P40
INFO: WWW.UNISONRESEARCH.COM
WWW.HIGHEND-SOUND.COM
PRIS (CA.): 24.000 KR.

Konstruktion

Unison P40 er ikke ligefrem en letvægter. Den vejer hele 25 kg, og da størstedelen af vægten ligger i de tre store trafoer bagerst i forstærkeren, er den rimelig uhåndterlig (men det er jo et alment træk hos rørforstærkere).

Bag på forstærkeren finder man fire RCA input (cd, tuner, aux og tape), to RCA output (tape-out og en sub-out) og en såkaldt "Phono Power Supply", der kan benyttes hvis man er i besiddelse af Unisons Simply Phono RIAA (se eventuelt test i HF 8/08). Normalt skal Unison Simply Phono bruge en ekstern strømforsyning, men her får man muligheden, for at bruge den der sidder internt i P40. Til sidst sidder der to sæt højttalerterminaler af super kvalitet.

Ifølge Unison Researchs egne oplysninger, leverer P40 40 watt ved en 6 ohms belastning, hvilket stemmer fint med de målinger vi har foretaget.

Unison P40 benytter et ECC83 og et ECC82 rør i indgangstrinnet, som er efterfulgt af et udgangstrin, der benytter to klassiske EL34 rør i push-pull. Du kan læse en meget detaljeret beskrivelse af alle P40's tekniske aspekter, og hvorfor de igen er begyndt at benytte push-pull i P40 (og storebroderen P70) på www.unisonresearch.com/docs/media/P40_presentazENG_270308.pdf (på engelsk).

Generelle indtryk

Efter en uges tilspilning af forstærkeren, følte jeg at den sande klang begyndte at vise sig, og efter to uger var forstærkeren tilspillet tilstrækkeligt til, at jeg kunne påbegynde testen.

Det første man bemærker, er en meget musikalsk lyd. Musikalitet er efterhånden et meget misforstået ord, og mange mener at anmelderne benytter det som deres hemmelige våben, hvis noget ikke er godt. Den påstand vil jeg dog - på det kraftigste - tage afstand fra. P40 sætter musikken i højsædet, og foden stepper i takt med musikken, uden at man egentlig tænker over det. Derfor er P40 musikalsk.

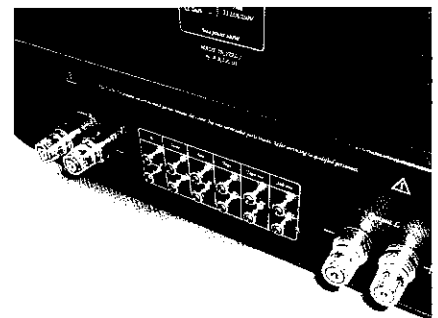
Der næst kommer en gengivelse der lægger vægt på kroppen og sjælen i musikken. Instrumenter bliver leveret med en kropslig og til tider lidt vægtig lyd, der læner sig mod den varmere side. F.eks. en elguitar har al den krop og tyngde der skal til, for at få den fede lyd frem. Men også unplugged instrumenter som f.eks. en fløjte gengives med en dejlig varm og ubesværet klang. Helt klart en lyd kvalitet, der opfordrer til endnu mere musiklytning.

De høje frekvenser har en tilbageholdenhed og varme, der i visse situationer er meget prisværdig, men som på den anden side også, kan give en lidt lukket lyd opefter. Nogle vil nok sætte pris på denne egenskab,

imens andre nok vil savne lidt mere klarhed, og lidt flere makrodetaljer i diskantområdet. Men uden tvivl også noget, der kommer an på hvilket udstyr P40 skal spille sammen med. Kabelforsøg viste f.eks. at et Nordost højttalerkabel klingede rigtig godt sammen med P40, imens det benyttede Transparent signalkabel godt kunne virke lidt tilbageholdende i toppen.

Den (igen) varmt klingende karakter klæder mellemtonen rigtig godt. Uden det nok er nogen overraskelse, så gengives stemmer med nærvær, glød og naturlighed. Violin-celloen, der ligeledes har sin hovedvægt i mellemtonen, gengives med samme glød og naturlighed, men også en sprødhed præger dette fine strygerinstrument.

Rummet hvor de udøvende kunstnere spiller, har også stor betydning for den musikalske oplevelse. De lyde som vi forbinder med rummets akustik (den såkaldte atmosfære), befinder sig oftest i mellemt-

neområdet. Her kan jeg godt savne lidt mere åbenhed (oftest ved klassiske, symfoniske værker), men generelt er gengivelsen af rummets akustik ikke noget der forekommer P40 som et problem.

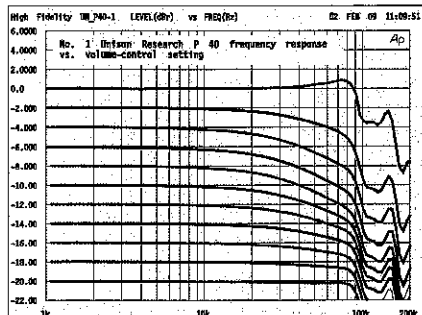
Unison P40's absolutte force er basområdet. Magen til dybde, kontrol og fasthed i bunden, skal man lede længe efter. Stortrommer ved realistisk lydtryk, er en af P40's livretter. Den dybde og slagkraft der karakteriserer en stortromme, gengives overbevisende realistisk. Det er dog

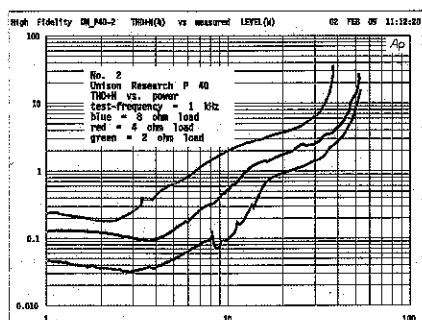
en egenskab der kræver sit lytterum, da det ellers kan risikere at forekomme buldrende (noget som bestemt ikke skyldes P40!).

Alt i alt: en meget musikalsk forstærker, der gengiver musikken med både krop, sjæl og slagkraft. Det bør dog pointeres, at P40

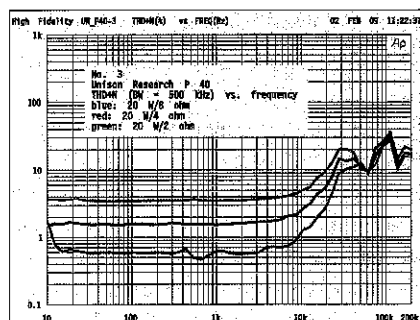
ikke bare leverer en beton tung lyd hele vejen igennem, men også kan gå let på tå, hvis det kræves. Unison P40 klinger faktisk overvejende naturligt. Alt i alt lydæssige egenskaber, der lægger op til en masse musikseksempler.

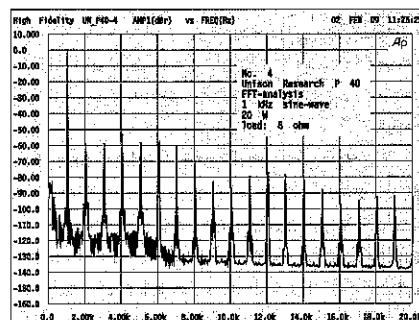
Unison P40 dækker audiobåndet ganske frekvenslineært, mens forløbet højere oppe i høj grad påvirkes af såvel udgangstrafoen og volumenknappens position.

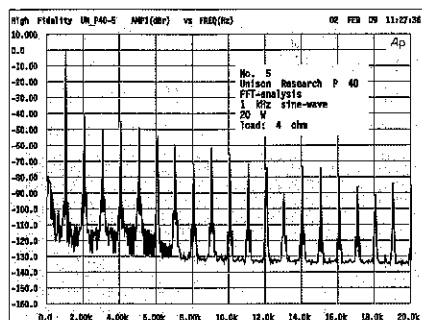
Her er ikke ligefrem tale om nogen stor forstærker i effiktmæssig forstand. 18 ohm klares de 20 W med under 1% THD+N. I 4 og 2 ohm tiltager ulineariteten en del.

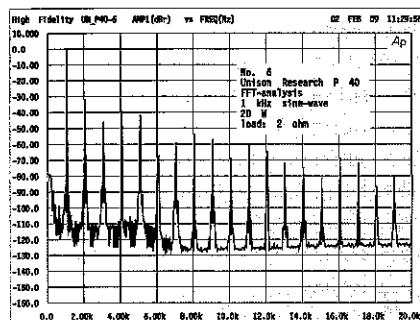
Under konstant afgivelse af 20 W i 8, 4 og 2 ohm er THD+N ganske uafhængig af testfrekvensen op til ca. 10 kHz. Uroen højere oppe skyldes udgangstrafoen.

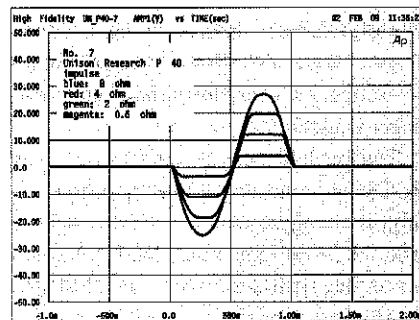
Når der afsættes 20 W (1 kHz) i en belastning på 8 ohm, er hele audioområdet opefter spækket med harmoniske komponenter. THD+N aflæses her til 0,35%.

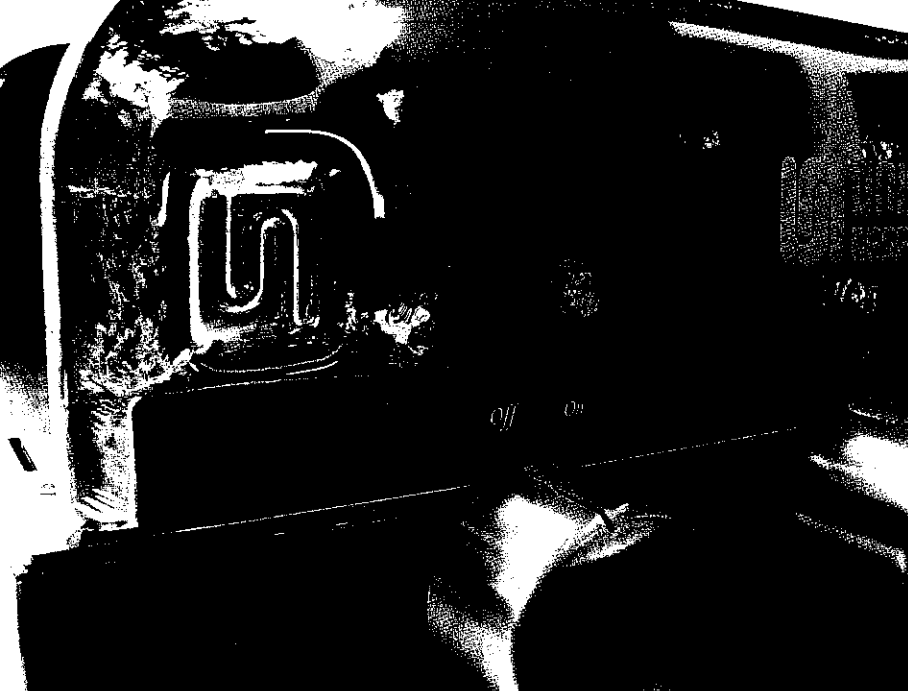
De mange harmoniske tager - helt som forventet - til i intensitet, når de 20 W afsættes i en belastning på 4 ohm. Nu aflæses THD+N til 1,2%.

Når belastningsimpedansen reduceres til kun 2 ohm bliver ulineariteten endnu mere udtalt, men nu er det især den 2. harmoniske der dominerer. THD+N: 3%.

Det blev til 3,4/4,9/5,9 A i 8/4/2 ohm, mens vi må nøjes med 6,6 A i 0,6 ohm. Signalets polaritet er inverteret når forstærkeren forbindes forskriftsmæssigt.

HF Reference-CD'er

Jeg vil starte med, at lægge ud med nogle eksempler fra HIGHfidelity's Reference-CD'er.

Som nævnt tidligere har Unison P40 en varm og lidt tilbageholdende top, der i visse situationer godt kan virke lidt for lukket. Men til gengæld kan denne egenskab også være en positiv egenskab på visse optagelser, som f.eks. Son En Taya, Cha Cha Cha De El Caribe på CD No. 49, tr. 2. Denne optagelse kan være skræmmende skinger, og alt for vægtig i toppen, hvis udstyret er for lyst og hårdt klingende i diskantområdet. Da disse karaktertræk netop ikke præger P40, gengiver den nummeret med den helt rigtige balance i toppen. Ikke for hårdt, ikke for lyst og slet ikke skingert. Det er sjovt som et nummer, man egentlig sjældent gider lytte til, lige pludselig kan lyde godt. Både lydæssigt, men også musikalsk.

Et anderledes eksempel er Sergio Cammariere, Tutto quello che un uomo, på HF Reference Cd nr. 75, tr. 5. Her får vi et soleklart eksempel på den smukke reproduktion af stemmer, der gløder nøjagtig lige så meget som rørene på Unison P40. Gloserne fra den nænsomme italienske herrestemme, bliver leveret med, ja; nænsomhed, men også med en rigtig fin opløsning, hvor der ikke bliver lagt skjul på detaljerne og nuancerne i mellemtonen. Man kan blive helt henslæbt i et sådant nummer.

Hvis vi springer videre til CD No. 79, tr. 6, og tager lidt svensk/dansk jazz med Caroline Henderson (En gång i Stockholm), får vi ikke kun en stemmegengivelse, der

hører til blandt engle, men også en gengivelse af klaverspillet, der igen får os til at glemme de tekniske aspekter. Naturlighed beskriver igen stemmen, imens pianoet bliver leveret med krop (det ord begynder at spøge!) og nuancer. De øverste toner (læs: øvre mellemtone og diskant) på pianoet, kunne dog godt savne lidt mere åbenhed og luft, men kan til en vis grad også være et smagsspørgsmål.

Efter at have opdaget denne forstærkers stærke og svage sider, var der en bestemt kunstner jeg fandt passende til situationen; Van Morrison. Ham finder vi på CD No. 78, tr. 1 med nummeret Somerseset. Havde jeg så ret, passede Morrison til den givne situation? Ja, mon ikke! Samtlige af Morrisons plader i samlingen blev lyttet igennem gang på gang. Jeg har sjældent nydt denne musik så meget. Van Morrison har simpelthen, aldrig været så meget "musikalsk til stede" som på Unison P40!

Det er ikke blevet til så meget klassisk musik fra Reference-CD'erne her i denne omgang, men et lille stykke klassisk piano, sneg sig dog ind. Det drejer sig om Schubert, Erlkönig fra CD No. 76, track 13. Her bliver man præsenteret for et mørkt og dystert stykke Schubert, der kræver kontrol over de kælderdybe toner. Som tidligere nævnt, ligger Unison P40's absolutte force i basområdet og det forekommer derfor ikke P40, som et problem at gengive dette stykke. Det eneste problem, der kunne forestå, er eventuelle naboer, der ikke sympatiserer med denne form for musik, ved realistisk volumen.

Det klassiske kompromis

Nu hvor vi er ved det klassiske, kan jeg jo passende fortsætte med et par eksempler, fra denne brede genre.

Her har jeg valgt at lægge ud med lidt italienske arier. Det bliver den tredobbelte Grammy vinder, Basbarytonen Thomas Quasthoffs første Haydn album, Haydn Italian Arias (00289 477 7469 DG). Her er han virkelig i sit es, og den livlige, dramatiske og romantiske musik, kommer til dels til sin ret på Unison P40.

Quasthoffs stemme gengives rigtig flot, og de dramatiske og romantiske melodier, gengives med både liv og sjæl, men (som nævnt tidligere) er atmosfæren ikke helt optimal. Koncertsalens akustiske atmosfære er hørt bedre, og jeg vælger at skyde skylden på den knapt så åbne mellemtone. Men der findes jo dyrere forstærkere og trods prisen, kan man jo ikke få det hele. Der er dog ikke problemer med at gengive lydbilledets dybde, på det punkt var P40 næsten på højde med det ca. fire gange så dyre reference forstærkersæt. Men når det gælder lydbilledets bredde og ikke mindst atmosfære, så kommer P40 altså til kort, i forhold til referencen.

Mit andet klassiske eksempel, er René Papes debutalbum; Gods, Kings & Demons (00289 477 6408 DG). De to første numre er fra Gounods opera Faust. Det første nummer indledes med en række større dynamiske udladninger fra symfoniorkestret. Disse gengives med dynamisk slagkraft og samtidigt med overskud. På dette album forekommer atmosfæren og akustikken, faktisk ikke som noget problem og gengives rimelig overbevisende, men stadig ikke helt så godt, som det kunne ønskes.

På track 2, griner Pape højlydt hele vejen igennem nummeret. Hans karismatiske basstemme lyder overbevisende realistisk, og utrolig nærværende.

Større klassiske, symfoniske værker er altså ikke Unison P40's absolutte livret, men er bestemt heller ikke noget, der skræmmer den. Jeg har nydt det bedre på andre forstærkere, men nyder det bestemt også på denne.

Gilmour

Hvis vi tager et spring, fra det klassiske og over i en helt anden boldgade, nemlig rocken, så brillerer Unison P40 også her, med en flot musikalsk oplevelse.

Her har jeg valgt, at tage David Gilmours On An Island (0946 3 55695 2 0 EMI). På

nu
kar
kor
ter
spe
ger
goc
er
ger
På
sta
pra
at
kve

mo
ime
de
og
ste
en

M
So
Un
me
Ga
(M

ma
ove
ma
så
pro
på

lige
gen
og
gef
f.ek
hvc
hvc
Dy
gav
imp
nyt

Kv
De
deli
Dia
(50
øvr
le s
klar
mik

nummeret *Then I Close My Eyes* (track 7), kan man virkelig mærke hvordan musikken kommer til sin ret, og hvordan P40 præsenterer den med både liv og sjæl. For en mere specifik beskrivelse af lyden, så er opløsningen og definitionen først og fremmest rigtig god. Stemmer, guitarer og andre lyde (det er jo trods alt Pink Floyds guitarist), bliver gengivet præcist, men alligevel musikalsk. På det nævnte track, smækkes en bildør i starten af nummeret, og scenariet bliver præsenteret meget realistisk. Jeg savner kun at opløsningen, var lige så god i de øvre frekvenser, som i mellemtone og bas.

På track 8 (samme album) gengives Gilmours guitar-spil ligeledes meget realistisk, imens hans stemme (som ikke hører blandt de fyldigste i verden) lyder meget naturlig, og på ingen måder pumpet. Et album der bestemt tåler at blive hørt mere end én gang på en aften, når det er igennem Unison P40.

Magtfuld bas

Som jeg tidligere har nævnt, imponerer Unison P40's måde at gengive bas på. Et meget konkret eksempel på dette er Kenny Garretts *Sketches of MD, Live at Iridium* (MAC 1042).

Hvis man kender til dette jazzalbum, ved man at der er tale om et basniveau, lidt ud over det sædvanlige. Hvis man døjer med manglende kontrol i de nedre frekvenser, så kan denne plade godt forekomme som et problem og det kan være svært at fokusere på musikken.

Da manglende kontrol i bassen, ikke ligefrem er hvad Unison P40 døjer med, gengiver den det med skræmmende dybde og overbevisende god kontrol. Jeg fristes ligefrem til at bruge ordet magtfuld. Man kan f.eks. bare tage track 4 (*Wayne's Thang*), hvor stortrommen lyder meget realistisk, og hvor de små 6,5" basenheder i de benyttede Dynaudio'er, virkelig kommer ud for en opgave, hvor der bliver flyttet noget luft. Mest imponerende er det dog, på de ligeledes benyttede Martin Logan Summit.

Kvindelige vokaler

De sidste musikseksempler bliver et par kvindelige jazz-eksempler. Jeg starter med et af Diana Kralls tidligere perler, *Stepping Out* (50-2 Justin Time). I forhold til fru Kralls øvrige albums (som efterhånden tæller nogle stykker), så har *Stepping Out* en slankere klang, men stadig med den velkendte dynamik og den punktlige distinkthed.

På visse anlæg der måske allerede klinger mod den slankere side, kan dette godt forekomme som et klangmæssigt problem, der resulterer i manglende krop på instrumenter og stemmer. Dette problem er dog ikke noget, der er at høre på Unison P40. Musikken gengives meget naturligt og dette er faktisk en af de mest naturlige gengivelser af Diana Krall, jeg mindes at have hørt i denne prisklasse.

Hvis vi tager et af Kralls nyere albums, *Live in Paris* (065 109-2 Verve), så bliver alle sejl sat ind, når man lytter til nummeret *A Case of You* (tr. 11). Det store Steinway flygel gengives med krop, realisme og et væld af fine nuancer, og ikke mindst detaljer. Også Diana Kralls stemme er nærværende og udstråler en form for nænsomhed og man fornemmer virkelig at hun kan sit kram. Trods Unison P40's gengivelse af rum og atmosfære, ikke er det der har imponeret mest, så er der både bredde, dybde og højde på dette nummer. Der er en fornem glans, over P40's måde at gengive musikken på.

Den sidste kvindelige vokal, bliver amerikansk fødte Madeleine Peyroux. Hendes (i skrivende stund) seneste nye album, *Careless Love* (0602498235836 Rounder) er efter min mening, et af hendes absolutte bedste.

Nummeret *Between the Bars* (tr. 5) gengiver Unison P40, med en befriende afslappethed og homogenitet, der virkelig understreger, at P40 er en meget musikalsk forstærker. Peyroux' stemme er (ligesom Diana Kralls) meget nærværende, og det

er tydeligt hvordan den minder om Billie Holiday's. På nummeret *Lonsome Road* (tr. 7, på samme plade), er det ikke stemmen der er den altoverskyggende, men nærmere trommerne, der har en meget vægtig og fast bund, der lægger en god grund for musikken. Det sidst nævnte, er også et af de parametre, der gør Unison P40 så musikalsk.

Konklusion

Det har været en god oplevelse at have Unison Research P40 på besøg. Den har i alle genrer formået at levere en gribende musikalsk oplevelse.

Den har sine ulemper; en lidt for lukket top, og en lidt begrænset evne til at gengive rum og atmosfære. Men det er jo også kun en brøkdel, af de mange parametre, der får os til at nyde musikken. De resterende parametre, klarer P40 rigtig flot, og slipper ud af det meste med glans. Bl.a. en basgengivelse, der er udover det sædvanlige, og stemmer der kan betegnes som tåretrækere. Men også en opløsning og definition i bas og mellemtone, der hører til blandt de bedste i prisklassen. Dog kunne klarheden og opløsningen i diskantområdet, godt være bedre. Her kommer konkurrenter som f.eks. Bladelius Thor ind i billedet.

Unison P40's udseende er uden tvivl italiensk, men også uden tvivl et spørgsmål om smag. Jeg var skeptisk i starten, men til slut var jeg faktisk begyndt at synes om det. Byggekvaliteten er, som oftest når det kommer fra italienerne, rigtig god. Det er med en klump i halsen, at jeg må pakke Unison P40 sammen, og sige farvel. ■